

הצמדת קצבת אזרח ותיק במדינות ה-OECD

מיכאלה אסולין

קצבה לאזרחים ותיקים, הקיימת כמעט בכל מדינה, נועדה לאפשר קיום בסיסי ולהוות רשת ביטחון לאזרחים בגיל השלישי. הקצבאות משולמות לאנשים בגיל זקנה על בסיס תושבות או על בסיס הפרשות שנעשו לפני פרישתם לגמלאות. סכום הקצבה אינו תלוי בהכנסה מעבודה טרם הפרישה. באחדות מהמדינות נקבע סכום זהה לכל הפורשים ובאחרות גובה הקצבה תלוי במספר שנות העבודה.

הצמדה של קצבת אזרח ותיק חשיבות רבה שכן היא עשויה לתמוך בעתיד בפורשים, לשמור בעילות על רמת חיים הולמת ולהתמודד עם המאבק בעוני בעת זקנה. במדינות ה-OECD יש שתי מערכות הצמדה עיקריות - הצמדה לשכר הממוצע והצמדה למדד המחירים. הצמדת הקצבה לשכר שומרת על ערכה ביחס לשכר הממוצע לאורך תקופת הפרישה ובכך מפחיתה את הסיכון להידרדרות לעוני ומגדילה את הסיכוי לשמור על רמת החיים היחסית של הפורשים. לעומת זאת, כאשר הקצבאות מעודכנות בהתאם לשינוי במדד המחירים, היחס בין רמת החיים של אזרחים ותיקים לבין רמת החיים בכלל החברה אינו נשמר. בתקופות של עלייה בשכר הריאלי, הערך היחסי של הקצבה נשחק ביחס לשכר.

הלוח הבא מציג את אופן הצמדת קצבאות אזרח ותיק במדינות נבחרות:

מדינה	בסיס הזכאות לקצבה	אופן ההצמדה בקצבה בסיסית
ישראל	מבחן תושבות והפרשות	מדד המחירים
צ'כיה	הפרשות	שילוב בין מדדי מחירים, השכר הריאלי הממוצע והתאמות נוספות
דנמרק	מבחן תושבות	שכר ממוצע
אסטוניה	הפרשות	80% מס סוציאלי ו-20% מדד המחירים
יוון	מבחן תושבות	מקדם שנקבע על בסיס ממוצע של שיעור השינוי במדד המחירים ושיעור השינוי בתוצר המקומי הגולמי, עם התאמות מסוימות
איסלנד	מבחן תושבות	שיעור השינוי בשכר הריאלי הממוצע או שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן – הגבוה בהם
אירלנד	הפרשות	אין מערכת רשמית של הצמדה
ליטא	הפרשות	קצב הגידול של קרן השכר (הכוללת את המשכורות וההטבות הכספיות שהעובדים מקבלים מהמעסיק)
לוקסמבורג	הפרשות	שיעור השינוי השנתי במדד המחירים לצרכן, אך לפחות 2.5%
הולנד	מבחן תושבות	התאמה אוטומטית בהתאם להתפתחות הממוצעת של שכר החוזה
נורבגיה	מבחן תושבות	50% שכר ו-50% מדד המחירים

מנגנון הצמדת קצבאות הזקנה במדינות נבחרות:

ישראל

הקצבה מתעדכנת ב-1 בינואר של כל שנה בהתאם לשיעור השינוי השנתי במדד המחירים לצרכן בחודש נובמבר לעומת נובמבר בשנה שקדמה לה.

צ'כיה

הקצבה מתעדכנת אוטומטית מדי ינואר לפי שיעור השינוי השנתי במדד המחירים הכללי או שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן של הפנסיונר - הגבוה בהם, בשילוב עם מחצית מעליית השכר הריאלי הממוצע. התאמות נוספות נעשות כאשר מדד המחירים גבוה מ-5%. הגידול בקצבה הממוצעת יהיה 2.7% אם ההתאמה האוטומטית לאינפלציה במחירים והשכר (שפורטה לעיל) נמוכה יותר.

דנמרק

שיעור ההתאמה נקבע פעם בשנה על בסיס התפתחות השכר הממוצע.

אסטוניה

הקצבה מתעדכנת מדי שנה ב-1 באפריל. ההצמדה נעשית בשיעור השינוי השנתי במדד המחירים לצרכן (20%) ובהכנסות ממס סוציאלי (social tax revenues) (80%).

יוון

מיום 01.01.2023 התאמה מדי שנה בהחלטה משותפת של שרי הכלכלה, העבודה והרווחה, על בסיס מקדם שנקבע בהתאם לממוצע של שיעור השינוי בתוצר המקומי הגולמי (GDP) ושיעור השינוי במדד המחירים לצרכן של השנה הקודמת. התאמה זו לא תעלה על השינוי השנתי הממוצע במדד המחירים לצרכן. זאת ועוד: מדי שלוש שנים מותאמות הקצבאות לפי חוק מיוחד להבטחת האיתנות הפיננסית של מערכת הביטוח הלאומי.

איסלנד

הקצבאות מותאמות מדי שנה על-פי תקציב המדינה. ההתאמות מבוססות על שינויים במגמות השכר הממוצע הריאלי, אך לעולם לא פחות משיעור השינוי במדד המחירים לצרכן.

אירלנד

אין מערכת רשמית של הצמדה. ההחלטה על הצמדת הקצבה נעשית כחלק מתהליך התקציב השנתי.

ליטא

ערכי הקצבה הבסיסית וערך נקודת הזיכוי¹ המשמשים למתן הקצבאות ולקביעת גובהן, מוצמדים מדי שנה לשיעור השינוי הממוצע של קרן השכר ב-7 שנים. קרן השכר היא הסכום הכולל של המשאבים הכספיים, השכר והטבות כספיות אחרות, שמעסיק מפריש במיוחד לתגמול עובדיו. הקרן כוללת מרכיבים כגון שכר בסיס, גמול שעות נוספות, בונוסים, קצבאות וכל תגמול אחר שהוא חלק מהסכום העבודה או ההסכמים הקיבוציים. מקדם ההצמדה (IC) מחושב על בסיס השינוי בקרן השכר ב-7 שנים: בשלוש השנים האחרונות, השנה שלגביה מחושב ה-IC ושלוש שנים העתידיות. שיעור זה מיושם כל עוד עלויות הקצבה המתקבלות בשנה קיימת אינן עולות על ההכנסות מביטוח לאומי, והעלויות החזויות לשנה העוקבת אינן עולות גם על ההכנסות החזויות.

לוקסמבורג

הקצבה מתעדכנת לפי התפתחות מדד המחירים לצרכן, אך כאשר שיעור השינוי השנתי במדד המחירים הוא פחות מ-2.5% ביחס למדד של השנה הקודמת, עדכון הקצבאות יהיה בשיעור של 2.5%.

הולנד

עדכון אוטומטי ב-1 בינואר וב-1 ביולי בהתאם להתפתחות הממוצעת של שכר חוזה, המתייחסת לשינויים בשכר המוסכם בחוזה עבודה על פני תקופה מסוימת בין מעסיקים לעובדים. זהו מדד המבטא את הקצב הממוצע שבו השכר עולה או יורד בתעשיות, מגזרים או מקצועות שונים במדינה. הם מייצגים את התגמול המוסכם עבור העבודה שמבצעים העובדים והם עשויים לכלול אלמנטים כגון שכר בסיס, בונוסים, קצבאות והטבות כספיות אחרות. מדידה זו מבוססת על נתונים שנאספים מסקרים או רשומות מנהליות המרכזות מידע על שכר ממדגם מייצג של חברות ועובדים במגזרים או תעשיות שונות.

¹ נקודות הזיכוי נקבעות בהתאם למצב המשפחתי, מספר שנות תעסוקה וכד'.

נורבגיה

שיעורי הסכום הבסיסי (Grunnbeløpet), הפנסיה המינימלית (minste pensjonsnivå) והפנסיה המובטחת (garantipensjon) מתעדכנים מדי שנה בצו מלכותי החל ב-1 במאי כדי להביא בחשבון את השינוי ברמת ההכנסה הכללית, ולפנסיה המינימלית והמובטחת גם את השפעת העלייה בתוחלת החיים. הפנסיה המינימלית והפנסיה המובטחת מעודכנות לפי ממוצע צמיחת השכר והמחיר.

מקורות:

Governmental website for European countries, 2022

Missoc Comparative Tables Old Age, 2022